

Temmincks Strandlopers op het Landje van Gruijters Opvallende aantallen voorjaar 2008

Erik Wokke

Inleiding

De Temmincks Strandloper (*Calidris temminckii*) is een van de kleine Europese steltlopers. De vogel lijkt sterk op de Kleine Strandloper, maar onderscheidt zich onder andere door een valer kleed in het voorjaar, een duidelijke begrensd borstband en groengele poten. In de vlucht zijn over het algemeen de witte staartzijden goed zichtbaar. De Temmincks Strandloper is slechts een onregelmatige geziene vogel in Zuid-Kennemerland. In dit artikel wordt verslag gedaan van een opvallend grote groep Temmincks Strandlopers die zich half mei 2008 ophield bij het Landje van Gruijters bij Spaarndam.

Globale verspreiding en voorkomen

De belangrijkste broedgebieden van de Temmincks Strandloper in West Europa bevinden zich in Noorwegen (3000-10000 paar), Zweden (6500 paar) en Finland (2000 paar), echter de soort broedt voornamelijk in Rusland. Voor noordwest Rusland lopen de schattingen uiteen van 6000 tot 53.000 broedpaar, voor noordoost Rusland van 70.000 tot 350.000 paar (Thorup, 2006). De soort broedt bij voorkeur in veen en moerasland op de toendra en in bergachtig gebied, maar wordt tijdens de broedperiode ook gezien in rivierdelta's en kusthabitat. In tegenstelling tot de meeste *Calidris* soorten volgen Temmincks Strandlopers tijdens hun trek het binnenland, gebruikmakend van kleine zoetwater plassen en de randen van uitgestrekte zoetwater habitat (Hedenström, 2004). Het overwinteringsgebied van de westelijkere populaties omvat Noord Afrika en het Midden-Oosten, maar ligt voornamelijk ten zuiden van de Sahara in de Sahel zone. Oostelijke populaties overwinteren in Zuid Azië tot aan Japan (Snow & Perrins, 1998). De soort heeft dus een enorm verspreidingsgebied, maar komt vrijwel nergens voor in grote aantallen (Hedenström, 2004).

Temminck's Strandloper op het Landje van Gruijters. Roy Slaterus.

Waarnemingen Zuid-Kennemerland voorjaar 2008

Waarnemingen zijn verwerkt tot en met 27 mei 2008 gebruikmakend van informatie verstrekt door inventarisanten. Ook werd het digitale archief van het Vogelnet Zuid-Kennemerland (VZK) geraadpleegd en zijn er diverse persoonlijke aantekeningen in dit artikel verwerkt.

Tot eind april werden de steltlopers op het Landje van Gruijters hoofdzakelijk vertegenwoordigd door de Grutto. Andere soorten werden nauwelijks opgemerkt. Begin mei kwam daar verandering in. Op 3 mei draaide de wind naar een oostelijke richting en dat bleef de overheersende richting de weken erna. Op 4 mei werden 's ochtends 4 Temminck Strandlopers waargenomen. Een zoekactie 's avonds leverde echter geen waarneming op. Op 5 en 6 mei werden resp. 1 en 2 vogels waargenomen. De auteur bezocht op 7 mei 's ochtend het landje en zag in eerste instantie twee Temminck Strandlopers op een slikachtig stuk in het noordoostelijke gedeelte. Binnen enkele minuten was dit aantal gegroeid tot maar liefst 7 exemplaren. Het leek verstandig deze waarneming bekend te maken via het VZK internetmedium. Dezelfde middag werden maar liefst 20 Temminck Strandlopers waargenomen en de volgende dag werd er een regionaal record gevestigd: op 8 mei m 08.15 stonden er op een eilandje 24 Temminck Strandlopers in één groepje bij elkaar (waarneming Maarten Bongertman, via Roy Slaterus naar VZK). Na 8

mei werden nog dagelijks Temmincks Strandlopers waargenomen, echter in wat lagere aantallen. Op 11 mei werd er alsnog een grotere groep van 17 vogels opgemerkt. De dagen daarna kwamen de aantallen niet meer boven 5 vogels uit. Bezoeken op 17 en 18 mei leverde geen Temmincks Strandlopers meer op. Ook de andere steltlopers waren nagenoeg vertrokken. Op 24 mei werden als laatste melding nog 2 vogels doorgegeven.

Ook aanzienlijke aantallen andere steltlopers verbleven korte of langere tijd op het Landje van Gruijters afgelopen voorjaar, te weten: Scholekster, Kluut, Kleine Plevier, Bontbekplevier, Kieviet, Steenloper, Bonte Strandloper, Krombekstrandloper, Kleine Strandloper, Bosruiter, Witgat, Oeverloper, Tureluur, Zwarte Ruiter, Groenpootruiter, Grutto en Watersnip.

Regionaal en landelijk voorkomen

De Temmincks Strandloper is in Nederland een doortrekker in zeer klein aantal. De meeste vogels worden opgemerkt in de maand mei en tijdens de periode juli tot september (Bijlsma et al., 2001). De soort wordt in Nederland vaak solitair of in kleine groepjes waargenomen nabij ondiepe zoetwaterpoelen, waar vaak gefoerageerd wordt langs de waterlijn of in lichte oevervegetatie. De soort wordt dan ook relatief veel gezien in West en Noord-Nederland, waar zulk biotoop meer voorkomt dan elders. Aantallen van meer dan tien exemplaren zijn schaars en worden over het algemeen alleen in de maand mei waargenomen. Groeps groottes per locatie in de periode 1989-98 bedroegen tot maximaal 24 vogels. Aantallen van enkele tientallen worden vooral in het Deltagebied en rond het Lauwersmeer aangetroffen (Hustings & van Winden, 1995). Vermoedelijk zijn tijdens de voorjaarstrek in totaal tussen de 100 - 250 vogels gelijktijdig aanwezig in Nederland (Bijlsma et al., 2001).

In de regionale Avifauna wordt de Temmincks Strandloper omschreven als doortrekker in zeer klein aantal. De soort wordt vooral bij plasjes in het poldergebied waargenomen. De hoogste aantallen werden gezien op 12 augustus 1960 en op 6 mei 1990, toen maximaal 8 individuen bij elkaar werden gezien (Geelhoed et al., 2001). Temmincks Strandlopers zijn in de recentere jaren waargenomen op het Landje van Gruijters, waarbij het meestal ging om één of twee vogels. Op 10 en 11 mei 2006 werd een maximum van 6 vogels waargenomen in het plasje Buitenliede. Op 2 mei 2003 hielden zich vier vogels op bij de Vijfhuizer zandput. Voorts worden er incidenteel exemplaren gezien bij het plasje van de Hekslootpolder en bij de Spaarnwouderplas. Buiten het veenweidegebied zijn er nog vermeldenswaardige meldingen van 4 vogels bij de

Toolenburgerplas op 5 mei 2004. In het duingebied zijn de meest recente meldingen 3 vogels op 8 mei 2006 bij het Vogelmeer en op 17 mei 2004 2 vogels in een plas langs het Pieperpad door het Kraansvlak. Vrijwel alle regionale waarnemingen van Temmincks Strandlopers komen uit het voorjaar.

Regionaal record

Het aantal van 24 Temmincks Strandlopers op 8 mei is de grootste groep ooit waargenomen in de regio. Ook landelijk gezien is het een van de grotere concentraties van de laatste jaren. Er zijn opvallend genoeg in 2008 geen meldingen van grotere groepen Temmincks Strandlopers uit de rest van Noord-Holland bekend. Het lijkt dus een op zich zelf staand fenomeen. De VWG inventariseert sinds 2003 het Landje van Gruijters wekelijks tijdens de geïnundeerde periode. Het gebied heeft dan een grote aantrekkingskracht op eenden en steltlopers. Voor steltlopers wordt het voorkomen sterk beïnvloed door de heersende windrichting. Bij oostelijke wind worden over het algemeen tijdens de trekperiodes significant grotere aantallen en meerdere soorten steltlopers aangetroffen (Wokke, 2007). Omdat de Temmincks Strandloper hoofdzakelijk oostelijk van Nederland door het binnenland trekt is het aannemelijk dat stuwing door langdurige oostenwind de aantallen in Nederland doet toenemen. De langdurige oostenwind vormt echter maar een gedeeltelijk verklaring. Tijdens de voorjaars trek van 2006 was er ook overwegend oostelijke wind en zijn er mooie aantallen steltlopers geteld, maar geen enkele Temmincks Strandloper. Het blijft dus voorlopig onduidelijk wat de reden van deze regionale "influx" kan zijn geweest. Spectaculair was het in ieder geval wel en het heeft menig vogelaar een goede dag bezorgd.

Dankwoord

Dank aan alle inventarisanen van het Landje van Gruijters. Dank ook aan alle personen die mij persoonlijk gegevens hebben opgestuurd en aan alle VZK-leden die de moeite hebben genomen hun waarnemingen op Internet te zetten.

Literatuur

- Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Geelhoed, S., Groot, H., Huijssteeden, E. van, Leeuwen, G. van & Nobel, P. de (red), 1998. Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland/KNNV Uitgeverij Utrecht.
- Hedenström, A., 2004. Migration and morphometrics of Temminck's Stint *Calidris temminckii* at Ottenby, southern Sweden. *Ringing & Migration* 22: 51-58
- Hustings, F. & van Winden, E., 1995. Temmincks Strandlopers in Nederland. *SOVON-Nieuws* 8(4): 9-10
- Snow, D.W. & Perrins, C.M., 1998. *The Birds of the Western Palearctic*, Concise edition. Oxford University press.
- Thorup, O. (red), 2006. Breeding waders in Europe 2000. *International Wader Studies* 14. International Wader Study Group, UK.
- Wokke, E., 2007. Het landje van Gruijters. *Vogels vroeger en nu. Fitis* 43(3): 94-106

Erik Wokke, Baron de Coubertinstraat 83, 2037 HB Haarlem
erike.wokke@orange.nl